

ПРОЄКТ Програма профілактики та боротьби із захворюванням на сказ на території Липовецької територіальної громади на 2021-2023 роки

1. Паспорт Програми

1.	Ініціатор розроблення Програми	Міська рада
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення Програми	Статті 45, 46, 47 Закону України «Про ветеринарну медицину», Закону України «Про місцеве самоврядування»
3.	Розробник Програми	Виконавчий комітет Липовецької міської ради
4.	Відповідальні виконавці Програми	Управління та відділи Липовецької міської ради
5.	Учасники Програми	Липовецьке районне управління Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області
6.	Терміни реалізації Програми	2021-2023 роки
7.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми	90 тис. грн. (понадпланові)

2. Загальні положення

Сказ – особливо небезпечне вірусне захворювання всіх теплокровних тварин і людини. Характеризується гострим перебігом, ураженням нервової системи та має летальні наслідки.

Основним джерелом інфекції є хворі на сказ дикі тварини, в основному лисиці. Особливістю сказу природного типу є формування зон стійкого неблагополуччя. Такі зони розміщені, як правило, в місцях з підвищеною щільністю поселення лисиць.

Заходи боротьби зі сказом здійснюються комплексно органами державної ветеринарної медицини, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, лісництва та органами місцевого самоврядування.

На сьогоднішній день офіційна статистика зафіксованих випадків захворювання на сказ в Україні залишається невтішною. Смертельно небезпечний вірус продовжує існувати та переноситись в дикій природі, а звідти відбувається його міграція до домашніх тварин та людей. При цьому, забезпечення лікувальних закладів та закладів ветеринарної медицини вакцинами від сказу вирішує лише частину проблеми, однак, першопричини стійкого рівня випадків захворювання на сказ (поширення вірусу в дикій природі ті його міграція в населені пункти) не зникають. Крім цього, через стабільно високий рівень зафіксованих випадків сказу в Україні, існують складності при некомерційному переміщенні домашніх тварин через державний кордон України та держав-членів ЄС. Складності полягають у необхідності проведення лабораторного ветеринарного дослідження на наявність та рівень антитіл до вірусу сказу у домашніх тварин. Ціна такого дослідження в Україні встановлюється державою та є співмірною з цінами в країнах ЄС, при цьому доходи громадян в Україні значно нижчі, ніж в країнах ЄС. Але крім досить дорогого лабораторного дослідження, для перетину кордону з домашньою твариною українські власники та заводчики домашніх тварин повинні дотримуватись строків досить тривалого карантину, який передбачено регуляторними актами Європейського Союзу. Вирішувати цю проблему необхідно декількома шляхами:

по-перше, з боку держави має бути розроблено та впроваджено всеохоплюючу комплексну загальнодержавну програму заходів з вакцинації проти сказу диких тварин;

по-друге, посилення контролю та проведення профілактичних щеплень проти сказу домашніх тварин в населених пунктах на всій території України з обов'язковим активним інформуванням населення про такі заходи через загальнодержавні та місцеві засоби масової інформації;

по-третє, проведення аудиту та перегляду формування ціни лабораторного ветеринарного дослідження на наявність та рівень антитіл до вірусу сказу у домашніх тварин та приведення її у відповідність із рівнем доходів громадян (на даний час ця послуга в Державному НДІ з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи є найдорожчою послугою, хоча технологія проведення цього дослідження цілком співмірна з іншими лабораторними дослідженнями.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), сказ входить у першу п'ятірку хвороб, спільних для людини і тварин, що наносять найбільший соціально-економічний збиток. Сьогодні сказ реєструють у 113 державах і територіях світу, на всіх континентах, окрім Антарктиди. Щороку

від цього захворювання в світі гине понад 55 000 людей і більше 1 млн. тварин; 95% випадків смерті від сказу фіксують в Африці та Азії.

За даними на 1.01.2020, в Україні наявні 74 944 дози антирабічної вакцини та 3 305 доз антирабічного імуноглобуліну.

3. Мета Програми

Метою Програми є комплексне розв'язання проблеми захисту населення, сільськогосподарських, домашніх і диких тварин від захворювання на сказ в інтересах безпеки окремої людини, суспільства, довкілля, та у разі виникнення сказу – локалізацією осередку та проведенням карантинних заходів до повного оздоровлення та дотримання чинних правил утримання собак, котів і хижих тварин у населених пунктах України, Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження».

4. Завдання і заходи Програми

Завданням Програми профілактики та боротьби із захворюванням на сказ на території Липовецької територіальної громади на 2021-2023 роки (далі – Програма) є організація і здійснення системи заходів, спрямованих на ліквідацію випадків захворювання на сказ у громаді, яка базується на комплексі науково-методичного і нормативно-правового забезпечення та включає епізоотологічний моніторинг, застосування сучасних засобів діагностики і профілактики, запровадження вакцинації свійських тварин з імунологічним моніторингом ефективності, ліквідації епізоотичного осередку з проведенням вимушеної та профілактичної вакцинації тварин всіх видів, евтаназії та спалювання трупів захворілих та загиблих тварин.

5. Шляхи і засоби розв'язання проблеми

Основні засоби розв'язання проблеми, які потребують державної підтримки:

- проведення щеплень собак та котів проти сказу;
- дотримання правил утримання собак, котів інших хижих тварин власниками тварин;
- створення притулків для бродячих тварин;
- доведення щільності популяції червоної лисиці у дикій фауні до 0,5-1 особи на 1000 га угідь;

- забезпечення широкої інформаційно-просвітницької роботи серед населення з питань профілактики захворювання тварин на сказ через засоби масової інформації;
- забезпечення дієвого контролю за дотриманням правил утримання собак та котів.

6. Аналіз епізоотичної ситуації із захворювання тварин на сказ на території Липовецької територіальної громади

Епідемічна ситуація зі сказу в Україні залишається нестійкою. Відповідно до даних Міністерства охорони здоров'я України щорічно в Україні реєструється близько 120-140 тисяч осіб, які звернулися за медичною допомогою з приводу укусів або ослинення тваринами, з яких 60% постраждалих одержують направлення на лікування за підозрою в інфікуванні сказом. Також останнім часом почастишали випадки смертей людей, які були покусані інфікованими тваринами і не звертались за допомогою в медичні установи.

Сьогодні Україна є однією з найбільш неблагополучних країн зі сказу в Європі. Такий напружений епізоотичний стан створює загрозу погіршення епідемічної ситуації з цього особливо небезпечного летального захворювання. Сказ є економічним тягарем для країни у зв'язку з високою вартістю лікування потерпілих, діагностики, епідеміологічного, епізоотологічного нагляду, профілактичної та постекспозиційної обробки людей, імунізації тварин.

Найбільша кількість випадків сказу в Україні реєструється серед лисиць, однак наявність резервуару інфекції, особливість екології лисиць, їх синантропізація, неконтрольоване розмноження, постійні контакти з безпритульними собаками й котами та недостатній рівень імунопрофілактики серед домашніх тварин через безвідповідальність власників домашніх тварин (особливо в сільській місцевості) є передумовами виникнення сказу у домашніх м'ясоїдних тварин – собак і котів.

7. Епізоотологічний моніторинг

Система моніторингу захворювання тварин на сказ базується на :

- функціонуванні інформаційно-аналітичної системи моніторингу захворювання тварин на сказ, оцінки ризиків і прогнозування епізоотичного процесу захворювання на території громади;
- проведенні вчасного щеплення домашніх котів і собак проти сказу;

- зменшенні кількості бродячих тварин;
- проведенні регулювання популяцій червоної лисиці на території району та приведення щільності популяції до 0,5-1 особи на 1000 га угідь.
- застосуванні заходів адміністративного впливу за порушення правил утримання, реєстрації тварин;
- постійний аналіз особливостей окремих ситуацій (випадків захворювання на сказ на території України).

8. Лабораторна діагностика та протиепізоотичні заходи

Лабораторна діагностика захворювання на сказ передбачає своєчасне диференційоване підтвердження захворювання шляхом проведення комплексу лабораторних досліджень.

Для організації і проведення загальних протиепізоотичних заходів необхідно:

- дотримуватись "Правил утримання собак та котів" власниками тварин, організаціями, підприємствами;
- проводити регулювання чисельності популяцій червоної лисиці в місцевостях із високим ступенем ризику захворювання на сказ;
- вчасно проводити щеплення проти сказу домашніх собак та котів.

9. Матеріально-технічне забезпечення організаційних, протиепізоотичних заходів

Фінансування заходів Програми передбачається здійснювати за рахунок коштів міського бюджету та за рахунок спонсорських, благодійних надходжень, інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Для ефективного виконання всіх заходів Програми необхідно:

- центральній районній лікарні забезпечувати лікувально-профілактичні заклади достатньою кількістю антирабічної вакцини та проводити щеплення особам, які постраждали від укусів хворих на сказ тварин;
- управлінню ветеринарної медицини забезпечувати державні установи ветеринарної медицини достатньою кількістю засобів профілактики, проводити розслідування виникнення вогнищ сказу та ліквідацію виявлених захворювань, проводити спеціальні курси для осіб, які будуть здійснювати відлов бродячих тварин;

- державній надзвичайній протиепізоотичній комісії при райдержадміністрації забезпечувати виконання відповідальними службами та організаціями профілактичних та спеціальних заходів при виявленні та ліквідації вогнищ сказу;
- представникам міської ради та старостам брати участь та надавати інформацію при ліквідації виявлених вогнищ сказу;
- представникам поліції (дільничий інспектор) забезпечувати громадський порядок при проведенні ліквідації вогнищ сказу та проведенні протиепізоотичних заходів;
- санітарно-епідеміологічній службі визначати контингент постраждалих осіб від укусів хворих на сказ тварин та направляти їх в медичні заклади для проходження курсу антирабічних щеплень;
- міській раді проводити інформування населення по виконанню заходів щодо профілактики та боротьби із захворюванням на сказ через галузеві та відомчі інформаційні системи та засоби масової інформації.

Виконання зазначених заходів щодо доведення щільності популяції червоної лисиці та стимуляції мисливців потребує фінансування у розмірі 30 тис. грн. (понадпланові) щорічно.

10.Комплекс заходів щодо профілактики захворювання на сказ на території Липовецької територіальної громади на 2021-2023 роки

№ з/п	Назва заходу	Відповідальний виконання заходів	за	Термін виконання	Джерело фінансування
1	2	3		4	5
1.	Прийняти на сесіях органів місцевого самоврядування "Правила утримання собак і котів"	Міська рада		Протягом 2021-2023 років	Не потребує коштів
2.	Забезпечити щорічну реєстрацію всіх собак та організацію щеплення їх проти сказу, здійснювати контроль за утриманням домашніх тварин	Міська рада, комунальні підприємства, управління ветеринарної медицини		Постійно	Не потребує коштів
3.	Обладнати майданчики для збору та утилізації загиблих тварин на спеціально відведених місцях. Укласти угоди з	Міська, селищна, сільські ради		Протягом дії Програми	В межах кошторису виконавця

	утильзагодом на утилізацію загиблих тварин.			
4.	Провести розрахунки та виділити необхідні кошти для відлову бродячих тварин та створення притулків для них. Створити постійно діючі бригади із відлову бродячих собак і котів у притулки	Міська рада, КП «Комунсервіс»	Протягом дії Програми	В межах кошторису виконавця
5.	Районному товариству мисливців та рибалок проводити облік диких м'ясоїдних тварин, особливо червоних лисиць, визначення їх щільності на 1000 га угідь для планування кількості відстрілів	РТМР	Щорічно	Не потребує коштів
6.	РТМР організувати відстріл лисиць на території мисливських угідь, незалежно від строків полювання з доведення їх щільності до 0,5-1 особи на 1000 га угідь	РТМР	Щорічно	В межах кошторису виконавця
7.	У вогнищі сказу знищувати всіх наявних лисиць.	РТМР	Протягом 2021-2023 років	В межах кошторису виконавця
8.	Забезпечити доставку кожної голови відстріляної лисиці та інших хижаків в установи ветеринарної медицини для вірусологічного дослідження на сказ у Вінницькій регіональній державній лабораторії ветеринарної медицини	РТМР	Постійно	Не потребує коштів
9.	Виділити кошти з місцевого бюджету для виконання комплексного плану щодо профілактики сказу в громаді (РТМР на	Міська рада	Протягом дії Програми	Місцевий бюджет

	зменшення популяції червоної лисиці)			
10.	Проводити турову дератизацію в осінньо-зимовий період на полях з мишовидними гризунами	Сільськогосподарські підприємства району	Щорічно	В межах кошторису виконавця
11.	Регулярно проводити роз'яснювальну роботу серед населення (бесіди, лекції, виступи по радіо, в пресі) про небезпечність захворювання на сказ для тварин і людей, та заходи щодо боротьби та профілактики з ним.	Липовецьке районне управління Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області	Постійно	Не потребує коштів
12.	Здійснювати профілактичні щеплення тварин проти сказу в повних об'ємах відповідно до плану протиепізоотичних заходів	Липовецьке районне управління Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області	Постійно	В межах кошторису виконавця
13.	Проводити 10-денний ветеринарний нагляд за тваринами, що нанесли укуси людям. Про наслідки нагляду повідомляти в медичні заклади.	Липовецьке районне управління Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області	Постійно	Не потребує коштів
14.	Своєчасно виявляти вогнище сказу і проводити протиепізоотичні заходи	Управління ветмедицини	Постійно	Не потребує коштів
15.	Забезпечити взаємну інформацію про випадки та захворювання тварин на сказ, службою ветеринарної медицини, санепідеміологічною та медичною службою і оперативно повідомляти Вінницький ОЛЦ ДСЕСУ і Головне управління ветмедицини	Липовецьке районне управління Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області	Постійно	Не потребує коштів
16.	Проводити обстеження вогнищ сказу та забезпечити своєчасне	Липовецьке районне управління Головного управління	Постійно	Не потребує коштів

	виявлення контингенту потерпілих від укусів людей та надавати кваліфіковану допомогу потерпілим у вогнищі сказу	Держпродспоживслужби у Вінницькій області		
17.	Створити резерв антирабічних імунобіологічних засобів для проведення щеплень особам, постраждалим від укусів хворих на сказ тварин. Надавати кваліфіковану медичну допомогу в обстеженні потерпілих від укусів та контактуючих з хворими на сказ тваринами.	Липовецька ЦРЛ, Центр первинної медико-санітарної допомоги	Постійно	В межах кошторису виконавця
18.	Забезпечити громадський порядок та надавати посильну допомогу ветеринарній та санепідеміологічній службам при проведенні обов'язкових протиепізоотичних заходів у виявленому вогнищі сказу	Липовецький відділок поліції Гайсинського відділу ГУНП у Вінницькій області	Постійно	Не потребує коштів
19.	На сайті міської ради, в засобах масової інформації проводити інформування населення про небезпечність захворювання на сказ для тварин і людей та заходами щодо боротьби та профілактики з ними.	Міська рада	Постійно	В межах кошторису виконавця

11. Очікувані результати, ефективність Програми

У результаті виконання Програми передбачається:

- попередження виникнення випадків сказу в громаді;
- впровадження системи моніторингу, засобів профілактики захворювання на сказ відповідно до регламентів МЕБ (міжнародне епізоотичне бюро);

- ліквідація хворих тварин в епізоотичному осередку при захворюванні на сказ та проведення вчасних антирабійних заходів контактуючих із хворими на сказ людей і тварин;
- ліквідація небезпеки зараження тварин на сказ.

12. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Координацію виконання Програми та контроль за використанням коштів, виділених на її фінансування, покладається на постійну комісію з гуманітарних питань та комісію з питань фінансів, бюджету, планування соціально-економічного розвитку, інвестицій та міжнародного співробітництва.